

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

**2026-YIL / IYUL / 7-SON,
II - QISM**

ISSN

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

*Elektron nashr. 2026-yil, iyul.
II-qism*

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukirimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy
jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

GERMANIYA VA XITOIY TAJRIBASI ASOSIDA O'ZBEKISTONNING YASHIL EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISH YO'NALISHLARI.....	12
To'xliyeva Gulrux Dovron qizi	
Djurayeva Rano Abdullayevna	
TASHKILOT MUVAFFAQIYATIDA XODIMLARNI BOSHQARISH VA KUCHLI JAMOANING O'RNI	24
Abdullayeva Dinora Abduali qizi	
YASHIL ISH O'RINLARINING IQTISODIY AHAMIYATI VA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA SOHASIDA YASHIL ISH O'RINLARI TASHKIL ETISH ISTIQBOLLARI	28
Rahmatova Nargizaxon A'zamxonovna	
Atoyev Navro'zbek Rinatovich	
YO'L XO'JALIGI SOHASINI MOLIYALASHTIRISH HAMDA YO'L AKTIVLARINI BOSHQARISHDA XALQARO TAJRIBA	35
Shikirov Feruz Boxodirovich	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING INVESTITSİYALASH SAMARADORLIGIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA ULARNI QIYOSIY TAHLILI	39
Jo'rayeva Moxinur Axmadjon qizi	
HUDUDLARNING QIYOSIY USTUNLIK LARI ASOSIDA YUQORI DAROMADLI ISH O'RINLARINI YARATISH: "HUDUD-IXTISOSLASHUV-KASB-ISB BERUVCHI-DAROMAD" MODEL I	49
Abdumukhtarov Anvarjon Akramjonovich	
QURILISH XIZMATLARI KO'RSATUVCHI KORXONALARNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI SHAKLLANTIRISH SSENARIYLARI	55
Mamadiyev Ahmad Ulashovich	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA O'ZBEKISTON SANOAT KORXONALARIDA ISHLAB CHIQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING SOLIQ-BYUDJET MEXANIZMLARI	62
Shokirova Dildora Shoyim qizi	
O'ZBEKISTONDA AVTOMOBIL YO'LLARI TARMOG'INING HOZIRGI HOLATI VA YO'L QURILISHI XIZMAT KO'RSATISHINI RIVOJLANISH TENDENSIYALARINI TAHLILI	66
Qurbonov Sharofiddin Xurramovich	
ONLAYN VA SKORING TIZIMLARI ORQALI BERILADIGAN TEZKOR KREDITLARNI SUG'URTALASHDAGI YANGI TENDENSIYALAR	73
Yusupov Ruslan Muxtarovich	
ASSESSMENT MODEL FOR THE EFFECTIVENESS OF PUBLIC SERVICE TRANSFORMATION IN THE DIGITAL ECONOMY	81
An Kwangmin	
BIRLIK DOIRADA ANALITIK FUNKSIYALAR UCHUN YUQORI TARTIBLI DIFFERENSIAL SUBKOORDINATSIYA VA SUPERORDINATSIYA XOSSALARI	87
Jabborov Nasridin Mirzoodilovich	
Sadullayeva Gulasal Ulug'bek qizi	
SOLID PROPELLANT COMPOSITION AND ITS EFFECT ON THE LAUNCH PERFORMANCE OF MODEL ROCKETS	93
Karimov Mustafo Aminboevich	
Berdiyev Usmon Tolib o'g'li	
BANKLAR ORQALI KORXONALARNING INVESTITSIYA SAMARADORLIGINI OSHIRISH: O'ZBEKISTON TAJRIBASI	97
Gafurova Dilshoda Farxotovna	

BANKLAR ORQALI KORXONALARNING INVESTITSIYA SAMARADORLIGINI OSHIRISH: O'ZBEKISTON TAJRIBASI

Gafurova Dilshoda Farxotovna
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti mustaqil tadqiqotchisi
ORCID: 0009-0001-1627-4909

Annotatsiya. Mazkur ilmiy maqolada tijorat banklarining investitsiya faoliyatini rivojlantirish orqali korxonalarda investitsiya samaradorligini oshirish masalalari yoritilgan. Shuningdek, banklarning iqtisodiyotdagi investitsiya jarayonlaridagi roli, mavjud muammolar hamda ularni bartaraf etish bo'yicha takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: investitsiya, tijorat banklari, moliyalashtirish, samaradorlik, iqtisodiy rivojlanish, risklarni boshqarish.

Abstract. This article examines the issues of improving investment efficiency in enterprises through the development of the investment activities of commercial banks. It also analyzes the role of banks in investment processes within the economy, identifies existing problems, and proposes measures to address them.

Keywords: investment, commercial banks, financing, efficiency, economic development, risk management.

Аннотация. В данной научной статье рассматриваются вопросы повышения инвестиционной эффективности предприятий посредством развития инвестиционной деятельности коммерческих банков. Также анализируется роль банков в инвестиционных процессах экономики, выявляются существующие проблемы и разрабатываются предложения по их устранению.

Ключевые слова: инвестиции, коммерческие банки, финансирование, эффективность, экономическое развитие, управление рисками.

KIRISH

Zamonaviy iqtisodiy muhitda investitsiyalar milliy iqtisodiyotning asosiy o'sish mexanizmi sifatida namoyon bo'ladi. Ayniqsa, bank tizimi orqali amalga oshiriladigan investitsiya jarayonlari korxonalarining rivojlanishi va raqobatbardoshligini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Banklar moliyaviy resurslarni jamlash va ularni iqtisodiyotning real sektoriga samarali yo'naltirish orqali ishlab chiqarish hajmini kengaytiradi. Shu sababli O'zbekistonda amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlar bank sektorining investitsiya faoliyatini yanada rivojlantirish zaruratini yuzaga keltirmoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Tijorat banklarining investitsiya faoliyati va uning korxonalar investitsiya samaradorligiga ta'siri iqtisodiyot fanining muhim tadqiqot yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ushbu masala bo'yicha mahalliy va xorijiy olimlar tomonidan turli nazariy yondashuvlar va amaliy tadqiqotlar amalga oshirilgan.

Xalqaro valyuta jamg'armasi (IMF) tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda investitsiyalarning iqtisodiy o'sishga ta'siri chuqur tahlil qilinib, moliyaviy tizimning barqarorligi hamda investitsiya resurslarining samarali

taqsimlanishi iqtisodiy taraqqiyotning muhim omillaridan biri sifatida e'tirof etilgan [1]. Jahon banki (World Bank) hisobotlarida esa bank tizimi iqtisodiyotning real sektorini moliyalashtirishda asosiy moliyaviy vositachi sifatida baholangan hamda bank kreditlari hajmining ortishi xususiy investitsiyalar faolligini rag'batlantirishi ta'kidlangan [2].

Investitsiyalarni boshqarish sohasida U. F. Sharpe tomonidan ishlab chiqilgan portfel nazariyasi muhim ilmiy asos hisoblanadi. Uning ilmiy qarashlariga ko'ra, investitsiya qarorlari kutilayotgan daromad va risk o'rtasidagi mutanosiblikni hisobga olgan holda qabul qilinishi lozim [5]. Mazkur yondashuv banklarning investitsiya portfelini shakllantirish va risklarni diversifikatsiya qilishda keng qo'llaniladi.

Xalqaro hisob-kitoblar banki (BIS) tomonidan ishlab chiqilgan tavsiyalarda bank investitsiyalari samaradorligini ta'minlashda risklarni boshqarish tizimi, kapital yetarliligi hamda korporativ boshqaruv sifatini takomillashtirishga alohida e'tibor qaratilgan [6]. Shu bilan birga, OECD tadqiqotlarida investitsiya muhitini yaxshilash, innovatsion moliyaviy instrumentlarni joriy etish va kichik hamda o'rta biznesni uzoq muddatli moliyalashtirish iqtisodiy o'sishning muhim shartlari sifatida baholangan [8].

O'zbekistonda banklar investitsiya faoliyatini rivojlantirishga oid tadqiqotlar asosan Markaziy bank, O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi va iqtisodiy islohotlarga bag'ishlangan ilmiy manbalarda yoritilgan. Ularda tijorat banklari aktivlari va kredit portfelining o'sishi iqtisodiyotning real sektorini moliyalashtirish imkoniyatlarini kengaytirayotgani qayd etilgan [3, 7]. Biroq bank investitsiyalari samaradorligining korxonalar faoliyati natijalariga ta'sirini kompleks iqtisodiy tahlil qilish, ayniqsa, raqamlashtirish, risklarni boshqarish va institutsional omillarni hisobga olgan holda baholash masalalari bo'yicha qo'shimcha ilmiy tadqiqotlar olib borish maqsadga muvofiq.

Mavjud ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, banklarning investitsiya faoliyati iqtisodiy o'sishni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega bo'lsa-da, investitsiya resurslaridan samarali foydalanish mexanizmlarini takomillashtirish, investitsiya loyihalarini moliyalashtirish sifatini oshirish va zamonaviy moliyaviy instrumentlarni keng joriy etish bo'yicha ilmiy izlanishlarni davom ettirish zarur. Shu nuqtayi nazardan, mazkur tadqiqot tijorat banklari investitsiya faoliyatining korxonalar investitsiya samaradorligiga ta'sirini baholash hamda uni oshirishning amaliy mexanizmlarini ishlab chiqishga qaratilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda tijorat banklarining investitsiya faoliyatini rivojlantirish orqali korxonalarda investitsiya samaradorligini oshirish masalasi kompleks yondashuv asosida o'rganildi. Tadqiqotning nazariy va uslubiy asosini investitsiyalar, bank ishi va moliyaviy vositachilik sohasidagi mahalliy hamda xorijiy olimlarning ilmiy ishlari, shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki, O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi, Xalqaro valyuta jamg'armasi (IMF), Jahon banki (World Bank) va Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkiloti (OECD)ning rasmiy ma'lumotlari tashkil etdi.

Tadqiqotda tizimli yondashuv, qiyosiy tahlil, iqtisodiy-statistik tahlil, tahlil va sintez, induksiya va deduksiya, mantiqiy umumlashtirish hamda iqtisodiy-matematik modelashtirish usullaridan foydalanildi. O'zbekiston tijorat banklarining 2024–2025-yillarga oid kredit portfeli, aktivlari va investitsiya faoliyati bo'yicha statistik ma'lumotlar tahlil qilinib, ularning iqtisodiyotning real sektorini moliyalashtirishdagi o'rni baholandi. Shuningdek, bank kreditlarining iqtisodiyot tarmoqlari bo'yicha taqsimlanishi qiyosiy tahlil asosida o'rganildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot doirasida bank investitsiyalari hajmiga ta'sir etuvchi asosiy omillar sifatida jalb qilingan moliyaviy resurslar hajmi, kutilayotgan daromadlilik, risk darajasi, institutsional muhit sifati va raqamlashtirish darajasi baholandi. Tahlil natijalariga ko'ra, moliyaviy resurslar bazasining kengayishi va raqamli bank xizmatlarining rivojlanishi investitsiya faolligini oshirishga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Shu bilan birga, kredit risklarining yuqoriligi, ayrim tarmoqlarda investitsiya loyihalarini baholash mexanizmlarining yetarlicha rivojlanmaganligi hamda uzoq muddatli resurslar yetishmasligi investitsiya faoliyati samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan omillar sifatida baholandi.

Bank investitsiyalari samaradorligiga ta'sir etuvchi omillarni baholash uchun funksional yondashuv qo'llanildi. Unda bank investitsiyalari hajmi jalb qilingan moliyaviy resurslar hajmi, kutilayotgan daromadlilik, risk darajasi, institutsional muhit sifati va raqamlashtirish darajasi kabi omillarga bog'liq holda tahlil qilindi. Investitsiya samaradorligi qo'shimcha yaratilgan qiymatning bank investitsiyalari hajmiga nisbati orqali baholandi hamda ushbu ko'rsatkich asosida investitsiya resurslaridan foydalanish darajasi aniqlandi.

Tahlil natijalarining ishonchiligidini ta'minlash maqsadida rasmiy statistik ma'lumotlar o'zaro qiyoslanib, iqtisodiy ko'rsatkichlar dinamikasi va tarkibiy o'zgarishlari baholandi. Olingan natijalar asosida tijorat banklarining investitsiya faoliyatini takomillashtirish, investitsiya resurslarini iqtisodiyotning ustuvor tarmoqlariga samarali

yo'naltirish, risklarni boshqarish tizimini kuchaytirish va raqamli moliyaviy xizmatlarni rivojlantirish bo'yicha ilmiy asoslangan xulosalar hamda amaliy takliflar ishlab chiqildi.

Banklarning investitsiya faoliyati — bu daromad olish va iqtisodiyotni rivojlantirish maqsadida uzoq muddatli moliyaviy resurslarni joylashtirishning tizimli jarayonidir [4]. U quyidagi asosiy shakllarda amalga oshiriladi:

1. investitsiya kreditlari ajratish;
2. qimmatli qog'ozlarga sarmoya kiritish;
3. lizing operatsiyalari;
4. loyihaviy moliyalashtirish.

Nazariy jihatdan, banklarning investitsiya faoliyatini tahlil qilishda moliyaviy vositachilik, portfel nazariyasi va endogen o'sish modellari asosiy metodologik baza hisoblanadi [5]. Banklarning korxonalarni moliyalashtirish faoliyatiga ta'sir etuvchi omillar quyidagi funksional bog'liqlik orqali ifodalanadi:

$$I_b = f(S, R, \sigma, \theta, D)$$

bu yerda:

I_b — banklar tomonidan investitsiya maqsadida ajratilgan kreditlar hajmi;

S — jalb qilingan resurslar hajmi;

R — kutilayotgan daromadlilik darajasi;

σ — risk darajasi;

θ — institutsional muhit sifati;

D — raqamlashtirish darajasi.

Mazkur funksional bog'liqlik banklar tomonidan ajratiladigan investitsiya kreditlari hajmi moliyaviy resurslar, kutilayotgan daromadlilik, risk, institutsional muhit va raqamlashtirish darajasiga bog'liq bo'lishi mumkinligini ifodalaydi. Shu bilan birga, O'zbekistonda banklarning investitsiya faoliyatini rivojlantirishni cheklovchi omillarni funksional yondashuv asosida tizimlashtirish va baholash mumkin [7].

Masalan, investitsiya samaradorligini quyidagi formula orqali hisoblash mumkin:

$$E_f = \frac{Q}{I_b}$$

bu yerda:

E_f — investitsiya samaradorligi;

Q — investitsiya loyahasini amalga oshirish natijasida yaratilgan qo'shimcha qiymat;

I_b — banklar tomonidan investitsiya maqsadida ajratilgan kreditlar hajmi.

Agar ko'rsatkichi past bo'lsa, bu investitsiya resurslaridan foydalanish samaradorligi yetarli emasligini anglatadi.

O'zbekiston tijorat banklarining kredit portfeli 2025-yil boshiga qadar sezilarli o'sish ko'rsatdi. 2025-yil 1-yanvar holatiga ko'ra, tijorat banklarining jami kredit portfeli 533 121 mlrd so'mni tashkil etdi, shundan davlat ulushi mavjud tijorat banklariga 366 731 mlrd so'm to'g'ri kelgan [3].

Shuningdek, 2025-yilda O'zbekiston banklarining umumiy aktivlari 924 763,1 mlrd so'mga yetib, kredit qo'yilmalari, zaxiralar chegirilgan holda 587 038,9 mlrd so'mni tashkil qildi. Bu umumiy aktivlarning 63,5 foiziga teng [3]. Mazkur ko'rsatkichlar bank aktivlari va kredit qo'yilmalari hajmining ortganini ifodalaydi.

2024-yilda tijorat banklari kreditlari hisobidan investitsiyalarni moliyalashtirish uchun 5,7 trln so'm mablag' yo'naltirilgan bo'lib, uning umumiy investitsiyalar hajmidagi ulushi 2,5 foizni tashkil etgan [7]. Bank kreditlarining iqtisodiyot tarmoqlari bo'yicha taqsimlanishi quyidagi jadvalda keltirilgan:

1-jadval

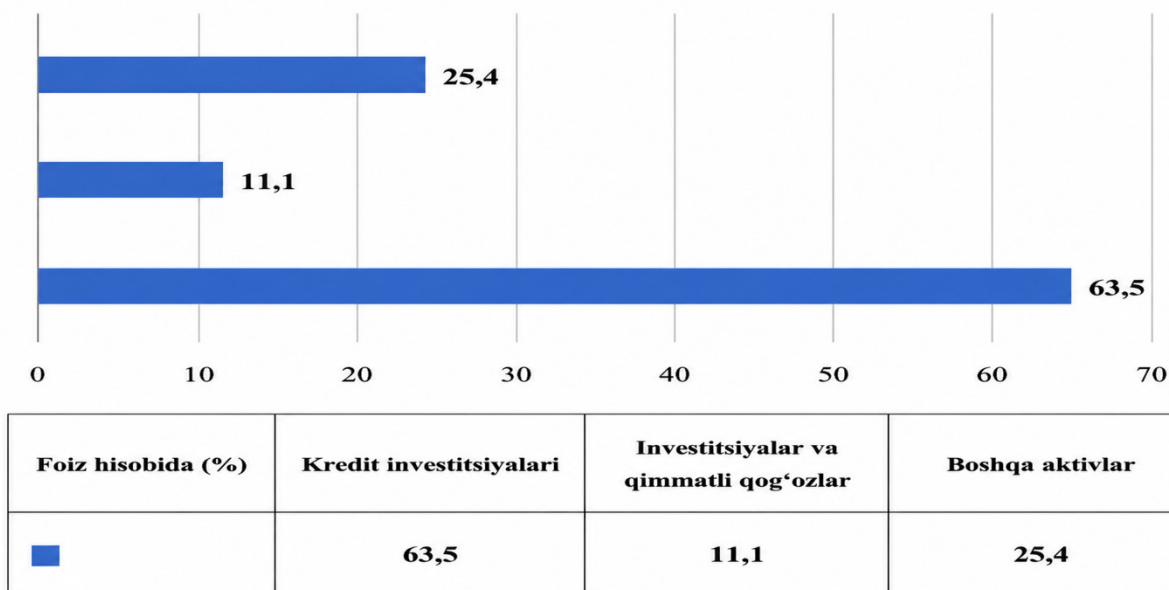
Kredit portfelining iqtisodiyot tarmoqlari bo'yicha tarkibi, 2025-yil (%)¹

Tarmoq	Kredit portfelidagi ulushi (%)
Aholiga berilgan kreditlar	36 %
Sanoat	25 %
Qishloq xo'jaligi	10 %
Qurilish	3 %
Savdo va xizmatlar	7 %
Transport va aloqa	6 %
Boshqa tarmoqlar	12 %

¹ Manba: O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzilgan.

Jadval ma'lumotlariga ko'ra, kredit portfelida aholiga ajratilgan kreditlar va sanoat tarmog'iga yo'naltirilgan kreditlar nisbatan yuqori ulushni tashkil etadi [2].

1-rasm. Tijorat banklari aktivlarining tarkibi, 2026-yil (%)²

Rasm ma'lumotlariga ko'ra, tijorat banklari aktivlari tarkibida kredit qo'yilmalari yuqori ulushni tashkil etadi. Bu holat banklarning iqtisodiyotning real sektorini moliyalashtirishdagi rolini ifodalaydi.

2-jadval
Tijorat banklari kredit portfelining ayrim ko'rsatkichlari, 2024–2026-yillar (mlrd so'm)

Yil	Jami kreditlar	Investitsiya kreditlari*	Aholi	Sanoat
2024	460 000*	150 000*	—	—
2025	533 121	—	208 600	146 300
2026	587 038	—	—	—

* Taxminiy hisob-kitoblar asosida shakllantirilgan.

Bu ma'lumotlar banklar aktivlari tarkibida kredit qo'yilmalarining yuqori ulushga ega ekanini ko'rsatadi.

Banklar iqtisodiyotda moliyaviy vositachi sifatida vaqtincha bo'sh moliyaviy mablag'larni moliyalashtirishga ehtiyoj sezuvchi iqtisodiy subyektlarga yo'naltiradi. Bu esa ishlab chiqarish hajmini oshirish va yangi ish o'rinlarini yaratishga xizmat qiladi [2].

Korxonalar investitsiya faoliyatining samaradorligi bir nechta omillarga bog'liq:

1. moliyaviy resurslarning mavjudligi va maqbul qiymati;
2. investitsiya loyihalarining puxta rejalashtirilishi;
3. boshqaruv samaradorligi;
4. innovatsion texnologiyalardan foydalanish darajasi [1, 6].

Banklar orqali korxonalarning investitsiya samaradorligini oshirish uchun quyidagi strategiyalar muhim:

- uzoq muddatli kreditlashni rivojlantirish;
- zamonaviy moliyaviy instrumentlarni, jumladan, lizing va faktoringni joriy etish;
- risklarni boshqarish tizimini kuchaytirish;
- raqamlashtirish jarayonlarini kengaytirish;
- davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini takomillashtirish [3, 8].

2 Manba: Muallif ishlanmasi, O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki ma'lumotlari asosida tuzilgan.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Yuqoridagilardan kelib chiqib, banklarning investitsiya faoliyatini rivojlantirish korxonalarning ishlab chiqarish samaradorligini oshirish va iqtisodiyotning real sektorini barqaror rivojlantirishda muhim omil hisoblanadi. Zamonaviy moliyaviy vositalar va strategik yondashuvlarni joriy etish, kreditlash hamda investitsiya xizmatlari sifatini yaxshilash, shuningdek, risklarni tizimli boshqarish banklarning mavjud moliyaviy resurslardan yanada samarali foydalanish imkoniyatlarini kengaytiradi. Kelajakda banklar va korxonalar o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlash, investitsiya muhitini yaxshilash hamda zamonaviy moliyaviy vositalar va raqamli moliyalashtirish mexanizmlaridan foydalanish iqtisodiy o'sish barqarorligini oshirish hamda milliy iqtisodiy rivojlanish maqsadlariga erishishga ko'maklashishi mumkin. Shu bilan birga, investitsiya faoliyati samaradorligini oshirish banklarning moliyaviy vositachilik vazifasini mustahkamlash va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashdagi rolini kengaytirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. International Monetary Fund. *Investment and Economic Growth* [Elektron resurs]. — Washington, DC: International Monetary Fund, 2020. — Kirish rejimi: IMF rasmiy veb-sayti. — Murojaat sanasi: 18.07.2026.
2. World Bank. *Financial Sector Development Report* [Elektron resurs]. — Washington, DC: World Bank, 2021. — Kirish rejimi: World Bank rasmiy veb-sayti. — Murojaat sanasi: 18.07.2026.
3. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Tijorat banklarining jami kreditlari va depozitlari to'g'risida ma'lumot: 2025-yil 1-yanvar holatiga [Elektron resurs]. — Toshkent, 2025. — Kirish rejimi: O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining rasmiy veb-sayti. — Murojaat sanasi: 18.07.2026.
4. Investopedia. Investments: an introduction to investment types [Elektron resurs]. — 2022. — Kirish rejimi: Investopedia veb-sayti. — Murojaat sanasi: 18.07.2026.
5. Sharpe, W. F. *Portfolio Theory and Capital Markets* / W. F. Sharpe. — New York: McGraw-Hill, 1970. — 316 p.
6. Bank for International Settlements. *Annual Report 2018/19* [Elektron resurs]. — Basel: Bank for International Settlements, 2019. — Kirish rejimi: BIS rasmiy veb-sayti. — Murojaat sanasi: 18.07.2026.
7. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. *O'zbekiston Respublikasida asosiy kapitalga investitsiyalar: 2024-yil yanvar-iyun* [Elektron resurs]. — Toshkent, 2024. — Kirish rejimi: O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasining rasmiy veb-sayti. — Murojaat sanasi: 18.07.2026.
8. OECD. *OECD SME and Entrepreneurship Outlook 2021* [Elektron resurs]. — Paris: OECD Publishing, 2021. — DOI: 10.1787/97a5bbfe-en. — Murojaat sanasi: 18.07.2026.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 7/2

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>